

ОДЛУКЕ ВРХОВНОГ СУДА СРБИЈЕ

Примена прописа у државним органима

На радне односе радника органа унутрашњих послова најпре се примењују специјални прописи о њим органима, а ако њих нема, супсидијарно — прописи о радним односима у државним органима, односно резидуално — општи прописи о радним односима.

Из образложења:

„Према члану 1. став 2. Закона о радним односима („Службени гласник РС”, бр. 45/91 и 18/92), члану 1. Закона о радним односима у државним органима („Службени гласник РС”, бр. 48/91 и 66/91) и члану 32. Закона о унутрашњим пословима („Службени гласник РС”, бр. 44/91), на раднике запослене у министарствима и другим државним органима, најпре се примењују посебни прописи о радним односима у појединим органима (*lex specialis*), ако постоје. Уколико таквих прописа нема, супсидијарно се примењују посебни прописи о радним односима у државним органима (*lex specialis*). Ако ни тих прописа нема, резидуално се примењују општи прописи матичног Закона о радним односима (*lex generalis*)”.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 4914/94, од 19. 10. 1994)

Примена прописа у државним органима

За раднике запослене у државним органима важе посебне одредбе о роковима подношења приговора, одлучивању о приговору и подношењу тужбе.

Достављање одлука о правима, обавезама и одговорностима запослених у државним органима, врши се по одредбама закона о општем управном поступку.

Из образложења:

„Решењем туженог од 27.12.1991. године, утврђено је да је престала потреба за радом тужиље почев од 1.01.1992. године и да јој, истekom једногодишњег отказног рока, има престати радни однос. Тужиља је ово решење примила 10.01.1992. године и изјавила приговор 16.01.1992. године. О приговору није одлучивано у наредном року од 15 дана, па је тужиља поднела тужбу против првостепеног решења 18.02.1992. године. После тога тужени је 28.02.1992. године донео одлуку о одбијању приговора, коју је тужиља одбила да прими.

На основу ових чињеница, нижестепени судови су закључили да је тужиљи достављено другостепено решење и да је она, пропуштањем рока за подношење тужбе, изгубила право на судску заштиту. Овакав закључак је непоуздан.

Тужиља је радник Општинског суда. Пошто је реч о државном органу, на запослене у њему се примењује Закон о радним односима у државним органима („Службени гласник РС”, бр. 48/91 и 66/91), а ако он не садржи релевантан пропис, супсидијарно се примењују одговарајуће одредбе матичног Закона о радним односима („Службени гласник РС”, бр. 45/91 и 18/92). Ово је предвиђено чланом 1. став 3. Закона о радним односима у државним органима и чланом 1. став 2. Закона о радним односима. Закон о радним односима у државним органима, у члану 71. ст. 3, 5, и 6, садржи посебне одредбе о роковима за подношење приговора (8 дана), одлучивању о приговору (15 дана) и подношењу тужбе (15 дана), па је требало применити ове одредбе а не опште одредбе матичног Закона о радним односима.

Погрешно примењујући одредбе матичног Закона о радним односима, нижестепени судови су узели да је тужиља примила одлуку о приговору, иако је у доставници јасно констатовано да је тужиља одбила пријем. Одбијање пријема се не може изједначавати са пријемом. Оно може да послужи само као разлог да се предузму радње достављања из члана 95. Закона о општем управном поступку: остављање писмена у стану или радној просторији, односно приближање писмена на врата стана или просторије уз констатацију дана, часа и разлога одбијања и примењеног начина достављања. Пошто у доставници није забележена ни једна од радњи достављања, већ је само констатовано одбијање пријема првостепене одлуке, очито је да тужиљи није достављена одлука о приговору, тако да је предмет спора — првостепено решење.

С обзиром на изнето, у ревизији се основано указује на погрешну примену материјалног права (али, не и на прописе које треба применити). Пошто ревизијски суд пази по службеној дужности на примену материјалног права, које у овом случају није правилно примењено, укинуо је одлуке оба нижестепена суда, у смислу члана 395. став 2. у вези члана 400. став 4. ЗПП, и предмет вратио на поновно суђење.

У поновном поступку, првостепени суд ће испитати и чињенице од значаја за примену посебних одредаба Закона о радним односима у државним органима о роковима за подношење приговора, одлучивању о приговору и подношењу тужбе, као и за примену одредбе о начину достављања у случају одбијања писмена из Закона о општем управном поступку. Неуспело достављање се, наравно, може поновити, па ће суд испитати да ли је то учињено. Тек потом ће бити могућно да се ваљано оцени допуштеност и благовременост поднете тужбе”.

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 836/95 од 7.03.1995)

Запошљавање путем огласа

Ако се слободно радно место у једном органу не попуњава преузимањем већ постојећег јавног оглашавања, радник другог органа нема приоритет у запошљавању без обзира што је проглашен „технолошким вишком”.

Из образложења:

„Тужиља је као „технолошки вишак” могла засновати радни однос у другом органу и без огласа, да су се о томе старешине два органа споразумеле. Али, нису. Пошто такав споразум није закључен, тужиља је могла засновати

радни однос у другом органу само путем јавног оглашавања. Зато се и пријавила на оглас за потпуно слободног радног места. Међутим, у спровођењу тог огласа није могла имати никакву предност у односу на остале кандидате. Свако радно место је, под једнаким условима, било доступно сваком грађанину. Шта више у конкретном случају тужиља и није могла да издржи конкуренцију примљеног радника. Примљени кандидат је био незапослен, док је тужиља иако „технолошки вишак“ била у радном односу.”

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 4618/92, од 14.01.1993)

Радно место и овлашћење

Постављено лице може на истом радном месту вршити овлашћења која се иначе врше на различитим радним местима, уколико се за свако од тих овлашћења доноси посебно решење о постављању.

Из образложења:

„Неосновано се у ревизији наводи да органи тужене општине нису могли поднети два решења о постављењу због тога што је актом о систематизацији извршено спајање радних места шефа одсека и инспектора рада. Без обзира на ово спајање, било је потребно донети два решења о постављењу, због различитих овлашћења шефа одсека и инспектора рада. Различита овлашћења изискивала су посебна решења због легитимације тужиоца у вршењу различитих овлашћења истог радног места.”

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 2710/93, од 10.08.1993)

Инспекцијски послови

Инспекцијски послови су послови државне управе и врше се преко унутрашњих или подручних органа министарства, уколико нису поверени органима општинске управе или не спадају у послове општине, које организује и инспекцијски контролише она сама.

Из образложења:

„Инспекцијски послови спадају у послове државне управе у смислу члана 1. Закона о државној управи. Ове послове у оквиру инспекцијског надзора врше државни органи — министарства преко инспектора, односно других овлашћених лица, по члану 22. став 1. тог закона. Поједини инспекцијски послови се законом могу поверити и органима општине (чл. 2. ст. 1, чл. 22. ст. 3. и чл. 28. Закона о државној управи).

Општина је, међутим, локална самоуправа, у смислу члана 16. Закона о територијалној организацији Републике Србије и локалној самоуправи („Сл. гласник РС” бр. 47/91). Она преко својих органа управе врши послове из делокруга општине и у складу са законом утврђује организацију и надлежност тих органа према чл. 18. и 22. овог закона. У послове општине спадају и послови комуналних делатности (чл. 22. ст. 1. тач. 2. истог закона), али и одређени законом поверени послови државне управе.

Према члану 95. Закона о државној управи, овај закон, кад је реч о правним актима, примењује се и на општинску управу док не донесе своје

одговарајуће акте. Када су у питању послови државне управе који су поверени органима општине, онда ресорни орган државне управе прописује услове које морају испуњавати запослени који те послове врше у органима општине, а они те услове уносе у свој акт о систематизацији (чл. 21. ст. 1. тач. 7. Закона о државној управи).

Тужена општина је, применом члана 71. Закона о државној управи, донела Правилник о систематизацији радних места у општинској управи којим је утврдила услове за радно место комуналног инспектора”.

(Решење Врховног суда Србије Рев. 5029/94. од 7.12.1994)

Стручни испит у управи

Зајосленом у орџану уйраве који нема стйручни испйиш, може, йог одређеним условима, бишйи омођуђено да стйуиш на рад йре йолагања испйишйа, али се тйиме не ослобађа обавезе да тйај испйиш у одређеном року йоложи, с тйим шйто би йочейшак йођ рока, ако је вођен радни стйор, ййребало рачунаишйи од йравноснажностйи йресуде.

Из образложења:

„Нижестепени судови су поништили коначно решење о обавези тужиље да полаже стручни испит, сматрајући да је, у смислу одредбе члана 20. став 2. Закона о државној управи („Службени гласник РС”, број 20/92), тужиља ослобођена полагања стручног испита и да је примљена на рад без те обавезе уз констатацију да испуњава све услове радног места на које је распоређена. Овакав закључак судова није правилан, јер је уз одредбу става 2. изостала примена релевантне одредбе става 3. члана 20. и члана 19. став 1. поменутог закона, без којих није могућа оцена законитости оспореног акта. Основано се стога ревизијом указује да је материјално право погрешно примењено. Према члану 20. став 2. Закона о државној управи, лица која су у другом органу и организацији радила дуже од три године на истим или сличним пословима, а немају положен стручни испит за вршење послова за које се примају, могу се примити на рад без полагања стручног испита, ако функционер који руководи државним органом оцени да имају потребно искуство за вршење тих послова. Међутим, према ставу 4. члана 20. овог закона, ако лице из ст. 1. и 2. овог члана не положи испит у прописаном року престаје му радни однос. Према томе, одредба члана 20. став 2. наведеног закона, не ослобађа полагања стручног испита, већ омогуђује лицу без стручног испита које је дуже од три године успешно радило на истим или сличним пословима да буде примљено односно распоређено на одређене послове, али уз обавезу да у одређеном року положи, што произилази из одредбе члана 20. став 4. овог закона. Отуда, старешина може, ако нађе да постоје услови из члана 20. став 2. овог закона, да запосленом омогуђи да почне да ради и пре полагања испита, али га тиме не ослобађа обавезе да положи стручни испит. То лице је у предности у односу на остале само по томе што може почети да ради пре стручног испита, а не тек кад га положи. Положен стручни испит за рад у органима државне управе је услов рада на пословима државне управе, по одредби члана 19. став 1. Закона о државној управи. Овај услов се односи и на лица из става 2. члана 20. Закона, којима, по ставу 4. овог члана, престаје радни однос ако у прописаном року не положи стручни испит. Зато тужиља

која је примљена на рад без стручног испита, није ослобођена обавезе да тај испит положи и тиме испуни законски услов рада на пословима државне управе. То је, уосталом, логична последица захтева из одредбе члана 19. став 1. поменутог закона да запослени могу обављати послове државне управе, ако имају прописану стручну спрему и положен стручни испит. Та одредба се, по члану 95. став 2. Закона о државној управи, примењује и на запослене у органу општинске управе, где ради и тужиља. Имајући речено у виду, законито је оспорено решење туженог којим је тужиљи утврђена обавеза полагања стручног испита у року од годину дана. Стога је овај суд применом члана 395. став 1. ЗПП, преиначио обе пресуде и захтев тужиље одбио. Пошто је у коначној одлуци о обавези полагања стручног испита назначено да тужиља може тражити заштиту својих права пред надлежним судом, рок за полагање стручног испита требало би рачунати од дана правноснажности побјаног решења, а то значи од достављања другостепене пресуде у овом спору тужиљи”.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 4033/94, од 7.09.1994)

Стручни испит запослених у управи

Зајосленом у ујрави се, по одређеним условима, може омогућити да на одређеним пословима почне радити и пре положеног стручног испитија, али се њиме не ослобађа обавезе полагања испитија у предвиђеном року.

Из образложења:

„Нижестепени судови су правилно утврдили чињенично стање, али су, поништавајући коначно решење о обавези тужиље да полаже стручни испит, погрешно применили материјално право. Они су своје одлуке засновали на одредби члана 20. став 2. Закона о државној управи („Службени гласник РС”, број 20/92), сматрајући да она ослобађа полагања испита лице које је дуже од три године успешно радило на истим или сличним пословима. Међутим, та одредба не ослобађа од испита, него омогућује да лице са три године искуства буде примљено, односно распоређено на одређене послове и без испита, уз обавезу да га, у одређеном року, положи, што произлази из члана 20. став 4. поменутог закона. Али, она, истовремено, ставља и у изглед лицу из члана 20. став 2. Закона о државној управи да ће му престати радни однос ако у прописаном року не положи стручни испит. То је, уосталом, и логична последица захтева из одредбе члана 19. став 1. поменутог закона да запослени могу обављати послове управе ако имају прописану стручну спрему и положен стручни испит. Та одредба се, по члану 95. став 2. Закона о државној управи, примењује и на запослене у органу општинске управе, где ради и тужиља”.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 4034/94, од 7.09.1994)

Ослобађање од полагања стручног испита

Зајослени у државном органу, који је по ранијим прописима ослобођен полагања стручног испитија, има стечено право да обавља послове радног мјеста на које је примљен без испитија.

Из образложења:

„Према члану 107. став 3. Закона о управи („Службени гласник СРС”, бр. 52/74 и 53/76), који је био на снази када је тужилац засновао радни однос у Општинском суду у Рашкој, лица која су радила у другим органима и организацијама, на истим или сличним пословима дуже од пет година, нису били дужни полагаати стручни испит „ако надлежни орган за пријем на рад установи да имају потребно искуство за вршење послова радног места на које се примају”. Из ове одредбе произлази да ослобађање од обавезе полагања стручног испита није било ствар самог закона, већ је зависило од акта органа надлежног за пријем на рад да пријављени кандидат испуњава услове у погледу радног искуства. То искуство је било и остало посебан услов за заснивање радног односа. Пошто је тужилац примљен у радни однос на радном месту рачуновође (на коме се и сада налази), јасно је да је надлежни орган у Суду актом о његовом пријему установио да је имао потребно искуство за вршење послова на том радном месту. У супротном, не би могао бити примљен.

Пошто је одлука о пријему тужиоца у радни однос уједно и акт којим је установљено да је тужилац испуњавао услове за рад на радном месту рачуновође Суда, он је, на основу члана 107. став 3. тада важећег Закона о управи, био ослобођен да полаже стручни испит. Пошто је ово ослобађање — његово стечено право, он није дужан да полаже стручни испит ни по члану 20. став 3. важећег о државној управи. („Службени гласник РС”, бр. 20/92).

Одредба члана 107. став 5. ранијег Закона о управи одређује да се престанак радног односа због неположеног стручног испита односи на лица из става 2. тога члана (која су примљена у радни однос, с тим да стручни испит положи у року од једне године), а не на лица из става 3. тога члана (која ницу дужна полагаати тај испит). Пошто тужилац припада другој категорији лица, њему обавеза полагања стручног испита није могла бити накнадно наметнута”.

(Пресуда Врховног суда Србије Рев. 1219/95 од 29.3.1995)

Трајни распоред у друго место

Запослени у Министарству унутрашњих послова распоређују се на рад у друго географско место по прописима матичног закона о радним односима и ошћег колективног уговора.

Из образложења:

„Према члану 1., став 2. Закона о радним односима („Службени гласник РС”, бр. 45/92 и 18/92), члану 1. Закона о радним односима у државним органима („Службени гласник РС”, бр. 48/91 и 66/91) и члану 32. Закона о унутрашњим пословима („Службени гласник РС”, број 44/91), на раднике запослене у министарствима и другим државним органима најпре се примењују посебни прописи о радним односима у појединим органима (*lex specialis*) ако постоје. Уколико таквих прописа нема, супсидијарно се примењују посебни прописи о радним односима у државним органима (*lex specialis*). Ако ни тих прописа нема, резидуално се примењују општи прописи матичног закона о радним односима (*lex generalis*).

Закон о унутрашњим пословима не садржи специјални пропис о распоређивању радника Министарства унутрашњих послова на рад у друго гео-

графско место. Зато се такво распоређивање може одредити по посебним прописима Закона о радним односима у државним органима, односно по општим прописима матичног Закона о радним односима. Закон о радним односима у државним органима, чланом 17, регулише привремено распоређивање радника ван седишта државног органа. Трајно распоређивање не регулише и зато се оно може одредити само по општим прописима. Чланом 20. матичног Закона о радним односима одређено је да радник може бити трајно распоређен на рад у друго географско место без његовог пристанка, у складу са колективним уговором. Према члану 3. Општег колективног уговора („Службени гласник РС”, бр. 18/90, 10/92 и 34/94), овај распоред је условљен: природом делатности и удаљеношћу, односно територијом општине или града, уз постојање организованог превоза.

У конкретном случају, тужилац је распоређен у друго географско место, али не привремено већ трајно. Зато је одлука о распоређивању могла бити донета само по општим прописима члана 20. матичног Закона о радним односима и члана 3. Општег колективног уговора. Али, оспорена одлука се не заснива на тим прописима, већ на одредби члана 14. Закона о радним односима у државним органима. Она се, међутим, односи на трајно распоређивање радника у седишту органа, а не изван њега. Министарство унутрашњих послова је, у деконцентрацији послова које обавља, образовало подручне јединице, у смислу члана 41. Закона о државној управи („Службени гласник РС”, број 20/92). Седиште Министарства је у Београду, док су седишта његових подручних јединица ван седишта свог органа. Како се, по овој одредби, подручне јединице образују ван седишта државног органа, јасно је да се седиште Министарства не може поистоветити са седиштем његове подручне јединице. Та разлика не допушта да се трајно распоређивање из једне у другу подручну јединицу сматра трајним распоређивањем у истом органу. Реч је о распоређивању радника у друго географско место, које се може одредити једино по општим прописима члана 20. матичног Закона о радним односима, односно члана 3. Општег колективног уговора.

Будући да ови прописи нису примењени, у ревизији туженог се неосновано наводи да су нижестепени судови погрешили што су поништили одлуку о распоређивању тужиоца из једне у другу подручну јединицу.

Ревизија тачно наводи да Закон о унутрашњим пословима садржи низ одредаба о радним односима које су специфичне за раднике Министарства унутрашњих послова. Али, пошто се ни једна од њих не односи на трајно распоређивање радника у друго географско место, оне нису могле довести до другачијег исхода овог радног спора”.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 5532/94 од 16.11.1994)

Звање и плата

Зайослени коме је признајто одређено звање и који је распоређен на радно место у оквиру тог звања има право на плату према одговарајућем коефицијенту, без обзира што нема одговарајућу школску спрему.

Из образложења:

„Одредбом члана 26. Закона о радним односима у државним органима, уведена су звања која се одређују зависно од стручне спреме и која изражавају стручна својства запосленог, односно његову способност за вршење послова одређеног степена сложености. Звање утиче како на поверавање одговарајућег радног места у оквиру стеченог звања, тако и на разврставање у одговарајућу платну групу, према којој се утврђује коефицијент за обрачун плате, у смислу чл. 45. и 47. тога закона. Правилник о организацији и систематизацији допушта да се радник распореди у звање које одговара непосредно вишој стручној спреми од оне коју има. У том случају, радник који је распоређен на радно место у оквиру признатог звања има право и на плату тог радног места, без обзира што има непосредно нижу стручну спрему”.

(Из Пресуге Врховног суда Србије, Рев. 38/94, од 29.09.1994)

Плата и радно место

Платна запослених у државним органима зависи од степена стручне спреме и као радник обавља послове за које се изражи виши степен стручне спреме.

Из образложења:

„Тужиоци, који поседују вишу стручну спрему, радили су до пензионисања 31. 12. 1991. године код туженог на радним местима за које се захтева висока стручна спрема. Одлуком туженог од 27. 12. 1991. године, сва запослена и постављена лица разврстани су у одређене платне групе и одређена им је висина коефицијента за обрачун плата, у примени Закона о радним односима у државним органима („Службени гласник РС”, бр. 48/91). По тој одлуци, разврстани су и тужиоци у одговарајућу платну групу и утврђен им је коефицијент за обрачун плате, у складу са вишом стручном спремом коју поседују. Применом тог коефицијента тужиоцима је исплаћена одговарајућа плата. Правилно су нижестепени судови закључили да тужиоцима не припада разлика до висине плате коју имају запослени са високом стручном спремом у одговарајућој платној групи. О томе су судови дали потпуне и јасне разлоге које прихвата и овај суд. Тужиоци у ревизији указују да су пре а и после разврставања платне групе обављали послове са високом стручном спремом. Одредбом члана 26. Закона о радним односима у државним органима, уведен је систем звања, које се одређује зависно од стручне спреме и изражава стручна својства запосленог, односно његову способност за вршење послова одређеног степена сложености. Звање утиче како на поверавање запосленог одговарајућих послова радног места у оквиру стеченог звања, тако и на разврставање у одговарајућу платну групу, према којој се утврђује коефицијент за обрачун плате, у смислу члана 45. тог закона. Пошто су тужиоци у складу са својом стручном спремом правилно разврстани у одговарајуће групе за које им је утврђен припадајући коефицијент по коме им је обрачунавана припадајућа плата, то, у смислу наведених законских прописа, тужиоци не могу захтевати разлику у обрачуну плате по коефицијенту вредности послова одговарајуће платне групе високе стручне спреме, без обзира на врсту послова које су пре разврставања у платну групу обављали”.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 3992/93, од 7. 12. 1993)

Плата и стручна спрема

Платија запослених и постављених лица у државном органу остварује се зависно од звања а не радног места.

Из образложења:

„У систему личних доходака изграђеном на Закону о удруженом раду стручна спрема није била непосредни основ за утврђивање личног дохотка па је радник могао остварити лични доходак радног места на коме ради без обзира да ли испуњава услове за рад у погледу стручне спреме. Тај систем више не постоји. Закон о радним односима у државним органима („Службени гласник РС”, бр. 48/91 и 66/91) који се, по члану 74. став 1. сходно примењује и на запослена и постављена лица у установама за извршење кривичних санкција, увео је систем плата. У том систему, сва запослена и постављена лица разврстана су у платне групе на основу звања, с тим што је свака од тих група вреднована коефицијентом у одређеном распону (чл. 45. и 46). Звања запослених и постављених лица изражавају стручна својства запослених, односно постављених лица и њихову оспособљеност за вршење послова одређеног степена сложености (члан 26. став 2). Општи и посебни услови за стицање звања утврђени су поменутиим законом, док се посебни услови за стицање појединих звања, утврђују посебним законом или актом владе (члан 26. став 3). Влада је донела Уредбу о разврставању у платне групе запослених и постављених лица у установама за извршење кривичних санкција („Службени гласник РС”, број 5/92). Тужиоци имају вишу стручну спрему што им, у смислу члана 27. тачка 2. Закона о радним односима у државним органима, доноси звање вишег сарадника и обезбеђује коефицијент XI платне групе. Отуда, њима не припада коефицијент VII платне групе у коју су сврстана запослена и постављена лица са високом стручном спремом. С обзиром на речено, неосновано се у ревизији наводи да се плата запослених лица одређује према радном месту на коме раде а не према звању које она имају. Плата се остварује према звању и кад се радник, из одређених разлога, нађе на радном месту за које се тражи више звање од оног које има. Право на плату регулишу императивни прописи па се оно не може релативизирати нормама интерних општих аката. Зато се тужиоци неосновано позивају на члан 27. Правилника о систематизацији радних места по коме је могућно да се затечени радници са вишом стручном спремом расподеле на радно место васпитача за које се иначе тражи висока стручна спрема. Кад је реч о овој одредби, пре би се могло говорити о њеној супротности са законом, али пошто предмет овог спора није одлука о распоређивању, оно је ван контекста. Ранији спорови који су тужиоци покретали односно иницирали пред Основним судом удруженог рада и Уставним судом решавани су по прописима о личним дохоцима који више не постоје, па, стога, одлуке у тим споровима не могу утицати на исход овог спора. Он је решен по прописима о платама који су битно друкчији од прописа о личним дохоцима”.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 1122/93, од 8. 4. 1993)

Најтежа дисциплинска мера у државном органу

Према запосленом у органу државне управе најтежа дисциплинска мера се изриче за штежу њовреду радне обавезе учињену са умишљајем или из свесног нехаја и њод условом да нема олакшавајућих околности.

Из образложења:

„Према члану 63. Закона о радним односима, радник може дисциплински одговорати само ако је крив за учињену повреду радне обавезе. За изрицање најтеже дисциплинске мере, по члану 59. став 2. Закона о радним односима у државним органима, потребна је кривица у степену умишљаја или свесног нехата, уз услов да не постоје олакшавајуће околности за радника. Нижестепени судови се нису бавили чињеницама од значаја за примену ових прописа, па је овај суд, у смислу члана 395. став 2. ЗПП, укинуо обе пресуде и предмет вратио на поновно суђење.

Правилна примена материјалног права захтева да се разјасне све чињенице од значаја за постојање кривице радника у релевантним степенима одговорности, а пре свега да ли је њена болест имала, и у којој мери, утицаја на уредно извршавање радних обавеза, о чему треба да буде консултован вештак. Осим тога, потребно је оценити да ли је испуњен услов у погледу одсуства олакшавајућих околности, јер ако њих има нема могућности за изрицање најтеже дисциплинске мере”.

(Решење Врховног суда Србије Рев. 3168/95 од 19. 07. 1995)

Застарелост вођења дисциплинског поступка у државним органима

Застарелост вођења дисциплинског поступка у државним органима није регулисана посебним прописима па се зато примењују општи прописи о застарелости из Закона о радним односима.

Из образложења:

„Закон о радним односима у државним органима не уређује застарелост покретања и вођења дисциплинског поступка. Зато се одредбе о застарелости из матичног Закона о радним односима примењују и на запослене у државним органима.

Према члану 77. став 3. Закона о радним односима, вођење дисциплинског поступка застарева протеком шест месеци од дана сазнања за повреду радне обавезе и учиниоца, односно протеком једне године од дана када је повреда учињена. Ова одредба утврђује два рока: субјективни од шест месеци — који почиње од сазнања за повреду и учиниоца, и објективни од једне године — који почиње од учињене повреде. Ови рокови важе за све повреде радних обавеза, без обзира да ли садрже или не садрже обележја кривичног дела. Постојање тих обележја релевантно је за застарелост покретања дисциплинског поступка у смислу члана 77. ст. 1. и 2., али не и за застарелост вођења дисциплинског поступка у смислу члана 77. став 3. Закона о радним односима. Отуда се не може прихватити навод ревизије да се реч „односно” тиче карактера повреде а не карактера рока.

Аргумент ревизије да нема правне логике да се рокови за покретање и вођење дисциплинског поступка поклапају, није тачан. Покретање дисциплинског поступка застарева за три месеца од сазнања за повреду и учиниоца, односно за шест месеци од учињене повреде, а ако је реч о повреди која садржи обележја кривичног дела — за шест месеци од сазнања за повреду и

учиниоца. Вођење дисциплинског поступка застарева за шест месеци од сазнања за повреду и учиниоца, односно за годину дана од учињене повреде.”

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 2560/95 од 12.06.1995)

Законитост престанка радног односа у органу управе

Није законитио решење о престанку радног односа које не садржи ни основ ни пропис но коме је донетио.

Из образложења:

„Према члану 54. став 2. Устава СРЈ, запосленом може престати радни однос против његове воље под условима и на начин утврђен законом и колективним уговором. Законом о основама система државне управе и о Савезном извршном већу и савезним органима управе („Сл. лист СФРЈ”, бр. 23/78, 21/82, 18/85, 37/88, 18/89, 72/89, 42/90, 74/90 и 35/91), регулисан је положај и права радника у савезним органима управе, у које спада и тужени. Одредбе о томе остале су на снази и по престанку важења самог закона по ступању на снагу акта о организацији и делокруга савезних министарстава и других савезних органа и организација по члану 14. Уставног закона за спровођење Устава СРЈ („Сл. лист СФРЈ”, бр. 1/92). Одредбом члана 167. поменутог закона, на коју се позива оспорено решење о престанку радног односа, раднику савезног органа управе престаје радни однос под условима утврђеним законом, а они су одређени у члану 388. тог закона. Оспорено решење међутим, не садржи ни основ ни пропис по којем је тужиоцу престао радни однос. Разлози за престанак радног односа тужиоцу наведени у оспореном решењу (груба повреда правила вршења царинске службе због напуштања посла у току вршења контроле граничног прелаза), спадају у сферу дисциплинске одговорности која, када се утврди, повлачи одговарајућу дисциплинску меру по чл. 367. и 368. Закона. О тој одговорности не одлучује старешина већ првостепена и другостепена дисциплинска комисија, у складу са чл. 370. и 372. Закона.”

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 4007/95 од 13. 09. 1995)

Укидање радног места и „технолошки вишак”

Укидање радног места секретара месне заједнице и поверавање послова штог радног места ојштинској ујрави, довољан је разлог да се радник, који је те послове обављао, прогласи „технолошким вишком”.

Из образложења:

„Савет Месне заједнице је у циљу рационализације послова укинуо радно место секретара и послове тог радног места поверио Општинској управи. Тиме је тужилац остао нераспоређен, а то је, по члану 66. у вези члана 75. Закона о радним односима у државним органима, довољно да буде проглашен „технолошким вишком”. Том раднику припадају иста права, као и радницима за чијим је радом престала потреба у предузећу”.

(Решење Врховног суда Србије Рев. 366/95 од 15.02.1995)

Укидање органа и „технолошки вишак“

Преузети радници укинутог органа не могу у органу који је преузео послове, одмах бити проглашени нераспоређеним радницима.

Из образложења:

„У овом случају дошло је до укидања општинског органа управе за послове народне одбране, али не и до укидања свих послова који су се обављали у том органу. Овакву ситуацију регулише члан 67. став 1. Закона о радним односима у државним органима („Службени гласник РС”, бр. 48/91 и 66/91), по коме државни орган у чији делокруг прелазе послови укинутог органа преузима потребан број запослених и постављених лица који су радили на преузетим пословима. Пошто су тужиоци преузети у министарство, они су ушли у круг потребног броја радника па нису могли бити сврстани у категорију нераспоређених, јер, према члану 67. став 4. Закона о радним односима у државним органима, у тај статус улазе само запослена и постављена лица у укинутом органу, која нису могла бити преузета, у смислу поменуте одредбе. С обзиром на речено, у ревизији се неосновано наводи да су нижестепени судови погрешили у оцени да су незаконито проглашени нераспоређеним радницима са правима која им по закону припадају“.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 4493/93, од 6. 01. 1994)

Распоред запослених после укидања органа

Ако је послове општинског органа управе преузео републички орган управе, преузете раднике укинутог општинског органа распоређује старешина републичког органа.

Из образложења:

„Послове Општинске геодетске управе преузео је Републички геодетски завод. Зато преузете раднике општинског органа, укључујући и директора Управе, распоређује директор Републичког завода, као старешина органа који послове укинутог органа обавља сада“.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 1010/94, од 1. 09. 1994)

Преузимање из укинутог органа

У случају укидања државног органа, државни орган у чији делокруг прелазе послови укинутог органа, преузима потребан број радника самим чином њиховог преласка на рад у дружи орган, па је старешина тог органа дужан да радника који је ступио на рад распореди на одговарајуће радно место.

Из образложења:

„Нижестепени судови су утврдили све важне чињенице и правилно закључили да су захтеви тужилаца основани, дајући разлоге које прихвата овај суд. Према члану 67. став 1. Закона о радним односима у државним органима („Службени гласник РС”, бр. 48/91 и 66/91) у случају укидања државног органа, државни орган у чији делокруг прелазе послови укинутог органа

преузима потребан број запослених лица који су радили на преузетим пословима. Ова одредба се по члану 75. Закона о радним односима у државним органима, примењује и на раднике запослене у укинутом општинском органу. Није спорно да су тужиоци, после укидања Општинске ватрогасне јединице (до чега је дошло услед промена у организацији рада управе после уставних промена) прешли на рад и остваривали зараду у Министарству унутрашњих послова Републике Србије, пуних четрнаест месеци: од 1. јануара 1992. године до 28. фебруара 1993. године. Пошто су на тај начин преузети у оквиру потребног броја радника, функционер који руководи Министарством био је дужан да донесе решење о њиховом распоређивању на одговарајућа радна места. То је изричито прописано конгентном одредбом члана 67. став 2. Закона о радним односима у државним органима. Како то није учинио, грубо је повредио право тужилаца. С обзиром на изнето, нижестепени судови су основано наложили туженој да тужиоце врати у Министарство унутрашњих послова и распореди их на одговарајућа радна места.

Неосновано се у ревизији наводи да тужиоци нису засновали радни однос у Министарству. Засновали су на основу члана 67. став 1. Закона о радним односима у државним органима, самим чином преузимања. Ступање на рад после тог чина било је довољно за заснивања радног односа, јер се овде, због укидања органа у коме су тужиоци раније радили, није могао применити члан 15. Закона о радним односима у државним органима о преузимању из једног у други орган. Отуда је старешина другог органа и имао обавезу да тужиоце, који су прешли на рад у тај орган, распореди на одговарајућа радна места.

Из реченог јасно произлази да је одсуство одлуке о распоређивању — пропуст тужене. Отуда тужиоци не могу сносити штетне последице што одговарајуће одлуке нису биле донете. То није њихова срамота.

Без значаја су наводи ревизије да се тужиоци нису налазили на списку радника ОТВЈ Војводине, који су требали бити преузети, за преузимање радника укинутог органа. Није битно да ли се неко нашао на списку за преузимање, већ да ли је стварно прешао на рад у други орган. Тужиоци су преузети тиме што су прешли на рад у Министарство унутрашњих послова и што су тамо радили пуних четрнаест месеци. Зато им је суд и пружио заштиту права да у том органу и даље раде.”

(Пресуда Врховног суда Србије Рев. 537/95 од 21. 02. 1995)

Преузимање и статус нераспорединог радника укинутог савезног органа управе

Преузимање радника укинутог органа савезне управе врши се фактичком радњом а ако је преузети радник обављао послове укинутог органа у органу који их је преузео, одсуство формалног решења о распоређивању не може утицати на његов стварио преузетио радника.

Из образложења:

„Решењем савезног министра за иностране послове бр. 28–670/06283/12 од 22. 12. 1992. године, утврђено је да је тужилац стекао статус нераспорединог радника, због укидања Савезног секретаријата за иностране послове и образовања Савезног министарства за иностране послове. Против овог решења

тужилац је изјавио приговор који је решењем истог министра број 28-670/12-2 од 5. 02. 1993. године, одбијен.

Оба решења су морала бити заснована на одредбама о положају и правима радника у савезним органима из Закона о основама система државне управе и о Савезном извршном већу и савезним органима управе („Службени лист СФРЈ”, бр. 23/78, 21/82, 18/85, 37/88, 72/89, 42/90 и 35/91), који је, према члану 14. Уставног закона за спровођење устава, иначе престао да важи 2. 08. 1992. године, ступањем на снагу Уредбе о образовању савезних министарстава, других савезних органа и савезних организација („Службени лист СФРЈ”, број 25/92). Али, нису.

Према важећим одредбама члана 394. ст. 1 до 3. Закона о основама система државне управе и Савезном извршном већу и савезним органима управе, у случају укидања савезног органа управе, савезни орган управе у чији делокруг прелазе послови укинутог органа, преузима раднике који су у том органу радили, истовремено са преузимањем послова, а радницима који не буду преузети, односно који буду преузети а не буду распоређени, престаје радни однос у складу са одредбама тог закона.

Тужилац је преузет у савезни орган управе који је наставио да обавља послове укинутог секретаријата, јер је неспорно да је у Савезном министарству за иностране послове наставио да ради до 23. 01. 1993. године, када му је достављено првостелено решење о статусу нераспореденог радника. За ово преузимање био је довољан фактички рад, јер се оно, по члану 394. став 2. друга реченица Закона о основама система државне управе и о Савезном извршном већу и савезним органима управе, врши „истовремено са преузимањем односних послова”. Дакле, фактичком радњом. Околност што, при том, није донето формално решење о распоређивању тужиоца на послове које је обављао, нема значаја, јер је то пропуст туженог, па он не може имати користи од тога. Отуда се има узети да га је надлежни орган поверавањем одређених послова и распоредио на радно место чије је послове вршио. Утолико пре, што је за све време рада после укидања Савезног секретаријата за иностране послове, примио и плату.

С обзиром на речено, тужилац није могао бити оглашен нераспореденим радником. Тај статус се могао стећи са укидањем ранијег Савезног секретаријата за иностране послове. Не и накнадно. У случају тужиоца, стицање овог статуса било је укључено и због заштитне одредбе члана 394. став 6. Закона о основама система државне управе и о Савезном извршном већу и савезним органима управе. Овај пропис јесте новелиран („Службени лист СФРЈ”, број 18/85), али није укинут. Зато је неумесан навод ревизије да поменута одредба није позитивна законска норма.”

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 3945/95 од 26. 09. 1995)

Положај нераспоредених у државном органу

Зајослена лица у државним органима која су остала нераспоредена, имају исти положај као и радници у предузећима за чијим је радом претходно пошребла.

Из образложења:

„Према члану 66. став 1. Закона о радним односима („Службени гласник РС”, бр. 48/91 и 66/91), запослени у државним органима који су остали нераспоређени на начин утврђен чланом 65. тог закона, имају иста права и обавезе као и радници за чијим је радом престала потреба у предузећима. Зато за запослене у државним органима који су остали нераспоређени важи општи режим остваривања права који се примењују на раднике за чијим је радом престала потреба у предузећима”.

(Решење Врховног суда Србије, Рев. 1263/93, од 15. 04. 1993)

Тужени у радном спору по тужби запосленог у органу управе

Тужени у радном спору запосленог у органу управе је држава, покрајина, град или општина, али виши суд не треба да укида победничку пресуду ако је као тужени означен орган управе уз назнаку државе, покрајине, града или општине, уколико је тужену страну заступао одговарајући јавни правобранилац.

Из образложења:

„Орган општинске управе нема правни субјективитет па се користи правним субјективитетом општине. У називу туженог заступљена су оба елемента за идентификацију странке, али погрешним редоследом: као странку је требало означити општину уз назнаку органа управе, а не обрнуто. Али, како је у поступку учествовао општински јавни правобранилац који иначе заступа општину, овај суд није узео да постоји битна повреда поступка из члана 354. став 2. тачка 10. ЗПП, на коју се пази по службеној дужности”.

(Пресуда Врховног суда Србије, Рев. 4034/93. од 7. 09. 1994)

Приредио *др Зоран Ивошевић*

ОДЛУКЕ САВЕЗНОГ УСТАВНОГ СУДА

Општинска скупштина има право да пропише начин на који се дају у закуп пословне просторије и гараже у друштвеној својини на којима је носилац права коришћења и располагања општина

Скупштина општине С. прописала је (одлуком) начин на који се дају у закуп пословне просторије и гараже у друштвеној својини на којима је носилац права коришћења и располагања Општина.

Неколико предузећа оспорило је уставност и законитост одлуке Општинске скупштине у С., истичући да су, улагањима у пословни простор који користе, а који је у друштвеној својини по основу национализације, постали сувласници пословног простора на који се односи оспорена одлука и да, следствено томе, пословне просторије које користе та предузећа не могу бити издаване у закуп по одредбама оспорене одлуке, и да издавање пословног